

Hai-Nyzhnyk P.P., Doctor of Historical Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Sciences, Senior Researcher, National Research Institute of Ukrainian and world history (Ukraine, Kiev), Hai-Nyzhnyk@ukr.net

Chupriy L.V., Ph.D., of Philosophical sciences, Associate Professor, Department of doctoral political strategies, the National Institute for Strategic Studies (Ukraine, Kiev), chupriy2006@ukr.net

National interests, national values and national goals like structure forming factors of national security policy

The purpose of the article is to analyze the national interests, national values and national goals as the components of national security in the humanitarian field.

In summary, it should be noted that forming the national security policy in general and particularly in the humanitarian field at the first place should be aimed at determining the goals and objectives of this policy, that may be more fully reflected in the National Security Strategy. Creating a strategy, we should use three main approaches.

The first approach is when the development strategy is based on a hierarchy of national interests and objectives. The second approach focuses on the formation of a hierarchy of national values. Although we believe that the most optimal integrated approach to the phenomenon of national security, supported by A.Velichko, I.Voloshchuk, V.Horbulin, B.Demidov, A.Kachynskyy, V.Lipkan, B.Mantlov, S.Pyrozhhov, focuses on the relationship of national values, interests and goals. This national values and national interests are the main structure forming factors of national security and critical and fundamental principles in the process of forming the National Security Strategy.

Keywords: national interests, national values and national goals.

Гай-Нижник П.П., доктор исторических наук, академик Украинской академии наук, старший научный сотрудник, Национальный научно-исследовательский институт украинологии и всемирной истории (Украина, Киев), Hai-Nyzhnyk@ukr.net

Чуприй Л.В., кандидат философских наук, доцент, докторант отдела политических стратегий, Национальный институт стратегических исследований (Украина, Киев), chupriy2006@ukr.net

Национальные интересы, национальные ценности и национальные цели как структуроформирующие факторы политики национальной безопасности

Рассматриваются национальные интересы, национальные ценности и национальные цели как основополагающие принципы политики национальной безопасности. Акцентируется внимание на их интегрирующей и консолидирующей функциях.

Следует констатировать, что формирование политики национальной безопасности должно быть направленным на определение задач и целей данной политики, что наиболее полно может быть отражено в Стратегии национальной безопасности. При создании Стратегии могут быть использованы три основных подхода.

Первый подход – когда в основе разработки стратегии лежит иерархия национальных интересов и целей. Второй подход ориентируется на формирование иерархии национальных ценностей. Хотя по нашему мнению, наиболее оптимальным является третий – интегрированный подход к исследованию феномена национальной безопасности, сторонники которого акцентируют внимание на взаимосвязи национальных ценностей, интересов и целей.

Именно национальные ценности, национальные интересы являются главными структуроформирующими факторами системы обеспечения национальной безопасности и основополагающими принципами при формировании Стратегии национальной безопасности.

Ключевые слова: национальные интересы, национальные ценности и национальные цели.

* * *

УДК 327.8

Ветринський І.,

кандидат політичних наук, науковий співробітник, Інститут всесвітньої історії НАН України (Україна, Київ), salcicha@mail.ru

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ: ГЕОПОЛІТИЧНИЙ КОНТЕКСТ

З часів проголошення незалежності розвиток України відбувався за умови впливу двох геополітичних полюсів Росії та ЄС. Традиційно вплив РФ був переважним, але політична криза 2014 року принципово змінила акценти у внутрішній та зовнішній політиці нашої держави на користь саме євроінтеграційного вектору. В даній статті робиться спроба розглянути особливості побудови взаємин між Україною та ЄС, їх історію та потенційні перспективи для геополітичного становища нашої держави. А також проаналізувати регіональний геополітичний контекст євроінтеграційної стратегії України. На жаль за роки незалежності так і не було розроблено та

втілено необхідної геополітичної стратегії, яка б дозволила державі стати повноправним суб'єктом на міжнародній арені. Європейський вектор стає визначальним для зовнішньої політики України і ЄС вже продемонстрував готовність до підтримки євроінтеграційних прагнень нашої держави, однак за умови здійснення українською владою реальних кроків в цьому напрямку.

Ключові слова: євроінтеграційна стратегія, геополітика, глобалізація.

Кризові події кінця 2013 початку 2014 року в Україні зумовили появу низки нових тенденцій у соціально-політичному житті держави. Зміна вищого керівництва держави, що відбувалася на тлі драматичних та навіть трагічних подій, відкрила можливості для глибоких реформ вітчизняної соціально-політичної системи, наближення її до європейських стандартів демократії. Крім того внутрішні трансформації зумовили фактичну зміну зовнішньополітичного курсу, замість непевних перспектив балансування між "російським" та "європейським" векторами зараз ми маємо вимушену однозначність. Непевні та відверто непрофесійні дії колишньої влади на міжнародній арені, що зводилися до постійного пошуку шляхів з одного боку задовольнити російські інтереси в Україні, з іншого змалювати "красиву картинку" для Європи з метою залучення звідти коштів та інвестицій, призвели до повної здачі урядом В.Януковича національних інтересів і практично до втрати суб'єктності в міжнародних відносинах. Реакція РФ на події в Україні продемонструвала відверте небажання першої будувати стосунки на конструктивній та партнерській основі, замість цього демонструється безпрецедентний тиск аж до погрози військової інтервенції. За цих умов єдиним перспективним вектором зовнішньої політики України є євроатлантичний.

В даній статті робиться спроба розглянути особливості побудови взаємин між Україною та ЄС, їх історію та потенційні перспективи для геополітичного становища нашої держави. А також проаналізувати концептуальні регіональний геополітичний контекст євро інтеграційної стратегії України.

Європейська інтеграція вже протягом тривалого часу є одним з провідних напрямів зовнішньої політики України. Проте зважаючи на те, що багато задекларованих ідей, цілей та завдань поставлених керівництвом нашої держави на цьому шляху залишилися на рівні прагнень, так і не набувши практичного змісту, розглянути вітчизняну євроінтеграційну стратегію та її вплив на Україну буде доцільно з кількох позицій: потенційний вплив (за умови активної роботи та практичної реалізації), реальний вплив (те, що маємо на сьогоднішній день). Крім того, виходячи з заявленої теми ми розглянемо вплив згаданої стратегії на геополітичне становище, а також на процес демократизації України.

Перед усім треба розглянути історію створення та природу Євросоюзу в якості геополітичного центру. Після Другої світової війни більшість держав Європи дійшли висновку, що наступного подібного конфлікту цивілізація може не пережити. Почалися пошуки принципово нових підходів до міжнародних відносин, послідовна та ефективна стратегія європейської інтеграції є безпрецедентним явищем з огляду на її масштаби та глибину інтеграції. Ще важливішим є той факт, що подібна кооперація реалізується між колишніми смертельними ворогами (Франція, Німеччина). Таким чином Європейський союз цілком

можна розглядати, як перемогу демократичної парадигми над імперською.

Ідея європейської інтеграції з'являється ще у XIX сторіччі, подібні концепції можна знайти в творах В.Гюго та А. де Сен-Симона. Проте реальні кроки почалися лише після Другої світової війни, першою ланкою європейської інтеграції стало утворення в 1949 році Ради Європи – міжнародної організації, покликаної сприяти співпраці між всіма країнами Європи в галузі стандартів прав людини, демократичного розвитку, законності та культурної взаємодії. Своєрідним фундаментом власне ЄС традиційно вважається засноване в 1952 році Європейське об'єднання вугілля та сталі – міжнародна організація, що об'єднала вугільну та металургійну промисловість Франції, Німеччини, Італії, Бельгії, Нідерландів й Люксембургу. Саме усвідомлення ефективності та доцільності, що їх продемонструвало ЄОБС стало рушійною силою для створення низки інших міжнародних організацій, які в 1993 році були об'єднані в Європейський Союз. На сьогоднішній день Європейський Союз – це інтеграційне об'єднання 28 держав Європи (станом на початок 2014 року), що має певні риси міжнародної організації та держави (зокрема структуру та органи управління), але не є ні тим, ні іншим. Дане економічне та політичне об'єднання є суб'єктом міжнародного публічного права, має повноваження для участі в міжнародних відносинах та відіграє в них суттєву роль. Як зазначає М.Троїцький, “Європейський Союз виробляє власний стиль лідерства в світовій політиці – більш стриманий й непомітний, але в довгостроковій перспективі, можливо, здатний не поступатись ефективністю американському” [1]. Європейський Союз (ЄС) не є федерацією (наприклад, як Сполучені Штати). Він також не є просто організацією для співробітництва між урядами, як Організація Об'єднаних Націй. ЄС – це явище, що не має аналогів. Країни, що входять до його складу, лишаються незалежними суверенними державами, але об'єднавши свою суверенність воєдино вони отримали такий вплив, якого жодна з цих країн не могла б мати сама по собі [2]. Договір про створення Європейського Союзу було підписано в 1992 р. в Маастрихті (Нідерланди) керівниками держав і урядів 12 країн – членів Європейського співтовариства. 1 листопада 1993 р. договір набрав чинності. 2 жовтня 1997 р. була підписана Амстердамська угода яку можна розглядати як удосконалений варіант раніше підписаної Маастрихтської угоди [3, с. 48]. 13 грудня 2007 року державами ЄС було підписано “Лісабонський договір про внесення змін до Договору про Європейський Союз та Договір про заснування Європейського Співтовариства”, що був покликаний замінити проект європейської конституції, від якої керівники країн ЄС вирішили відмовитись після її провалу на національних референдумах у Франції та Нідерландах в 2005 році. Метою Лісабонського договору є підвищення ефективності Євросоюзу, укріплення його демократичної легітимності та уніфікації діяльності ЄС [4]. На відміну від євроконституції з тексту зникли такі атрибути державності як гімн та прапор ЄС, а статус документу було змінено з основного закону на міждержавну угоду. Однак в той же час, проект реформ зберігся в новому договорі практично в повному обсязі.

Лісабонський договір вступив в силу 1 грудня 2009 року після його ратифікації всіма 27 членами ЄС.

Європейський Союз являє собою приклад успішної економічної інтеграції, проте більш важливим досягненням, на нашу думку, є його політична та соціальна складові. ЄС став прикладом традиції знаходження впевненого й взаємовигідного консенсусу між державами, що протягом століть були суперниками та навіть ворогами. Також, величезним досягненням країн об'єднаної Європи є подолання войовничого націоналізму у взаєминах не дивлячись на те, що свого часу саме він був рушійною силою трансформації їхніх політичних систем, внаслідок чого більшість європейських держав склалися саме як держави–нації (nation–states). Все це стало можливим в першу чергу завдяки сповідуванню ними спільних цінностей, які були покладені в основу створеної в 1949 році Ради Європи – міждержавної організації, що стала першою загальноєвропейською структурою.

Критики Європейського Союзу наголошують на імперській сутності ЄС, аргументуючи це асиметрією розвитку та рівня впливу держав–членів Союзу та порівнюють його з центр–периферійною структурою класичних імперій. В цьому контексті варто наголосити, що сама ідея створення Європейського Союзу була та залишається антагоністичною імперській політиці та стратегії за своєю природою. Як зазначає Г.Мюнклер “характерним для Європи є те, що у своїй історії вона віддала перевагу не єдності, а різноманіттю, чому виразно сприяла її специфічна географія” [5]. Як наголошує Н.Точчі, “і в академічних дебатах, і в політичному дискурсі, Європейський Союз традиційно розглядають, як цілковито “інший” тип міжнародного актора. За роки існування ЄС описували як громадянську силу, м'яку силу, а, пізніше, як нормативну силу в міжнародних відносинах” [6, с. 1].

Протягом історії було чимало спроб об'єднання Європи на імперських засадах, однак жодна з них не увінчалася успіхом. В той же час, думки про необхідність об'єднання Європи для спільного провітання займали найвидатніших мислителів та політичних діячів. Епоха глобалізації вимагає принципово нового підходу до побудови взаємин між державами. В умовах замкненої міжнародної системи будь–які імперські стратегії, що характеризуються силовою асиметрією відносин, викликають великий резонанс в усьому світі та ведуть до її дестабілізації. Держави Європейського Союзу обрали інший шлях – досить повільного (порівняно з динамікою сучасного світу) та поступового зближення й інтеграції своїх політичних та економічних систем на засадах рівності, взаємоповаги та спільності цінностей. Лише таким чином: заздалегідь цілковито відмовившись від будь–яких схем та форм домінування чи примусу на користь плюралізму, демократії та толерантності, стало можливим подолання вікових міжнаціональних протиріч та об'єднання в єдиній організації колишніх традиційних ворогів. Необхідно було створити принципово новий підхід до побудови взаємин в регіоні, який би забезпечив рівність та повагу для всіх держав континенту, незалежно від їхнього розміру чи військової могутності. Результатом пошуку форм подібної співпраці стало створення й розвиток Європейського Союзу, що являє собою при-

клад сучасного життєздатного та перспективного підходу до міжнародних відносин в епоху глобалізації.

Стосовно геополітичної сутності ЄС, він є скоріше геоекономічним центром чи полюсом, оскільки головною ознакою його могутності є в першу чергу економічний потенціал. Своєрідною військово-стратегічною “парасолькою” об’єднаної Європи є в першу чергу оборонний союз НАТО, головну роль в якій відіграють Сполучені Штати. В цьому контексті варто послатися на Н.Розова, який зауважує, що все стосовно контролю над економічними ресурсами в рамках існуючих структур територіальної влади – це геоекономіка, а все що стосується боротьби за сам цей територіальний контроль – це геополітика [7, с. 113]. Дане уявлення цілком відповідає сутності та природі Європейського Союзу, який власне й створювався як універсальний інструмент досягнення спільної економічної та політичної вигоди країнами-членами з метою уникнення взаємних територіальних претензій. Все вищезгадане також цілком корелюється з уявленнями В.Дергачева, який пропонує наступне визначення геоекономіки – “геополітика з позицій економічної могутності держави або блоку. Досягнення зовнішньополітичних цілей, світової чи регіональної “могутності” переважно економічним шляхом” [8]. Автор зауважує, що “геоекономіка досліджує трансформацію міжнародних економічних відносин, світогосподарську інтеграцію та створення конкурентоздатних умов господарювання під дією чинників глобалізації. Таким чином, якщо розглядати геоекономіку частиною чи певною інтерпретацією геополітики ЄС цілком можна вважати важливим геополітичним центром, якщо ж слідом за низкою дослідників розділяти ці два поняття, то Європейський Союз безумовно є світовим геоекономічним лідером.

Зважаючи на географічне положення специфіку історичного розвитку, весь період незалежності наша держава традиційно знаходиться під впливом двох геополітичних центрів – Росії та Європи. При цьому вплив РФ в Україні завжди був переважаючим з огляду на спільне радянське минуле, мовні, історичні, економічні, рідинні та інші зв’язки між цими двома державами. Через низку внутрішньополітичних проблем традиційних для транзитивних держав (корупція, низька ефективність державного управління, слабке громадянське суспільство тощо), які зумовили ще й глибоку економічну кризу Україна протягом всього періоду незалежності невпинно втрачала свій потенціал стати впливовою силою в регіоні. За цих умов необхідний певний орієнтир та стратегічна ціль, досягнення якої сприяло б покращенню цього непевного становища. Інтеграція до європейських та євроатлантичних структур означала б для нашої держави приєднання до могутнього геополітичного, чи скоріше геоекономічного полюсу ЄС. Разом зважаючи на демократичність принципів та норм, що діють всередині Європейського Союзу та між його членами, а також на переважно економічний характер союзу, для України в повній мірі залишається можливість збереження своєї національної та культурної ідентичності. Нажаль вітчизняна зовнішня політика завжди формувалася відповідно до внутрішньополітичної кон’юнктури та часом являла фактично полярний підхід

орієнтуючись то на зближення з РФ (Л.Кучма, В.Янукович), то на поглиблення співпраці з ЄС (В.Ющенко). Звичайно подібні “коливання” зовнішньополітичного курсу не сприяли досягненню вагомих результатів на шляху здійснення євроінтеграційної стратегії. Ці прагнення залишалися на рівні декларацій та політичних спекуляцій під час передвиборчих кампаній.

Більшість дослідників та експертів сходяться на тому, що найважливішим завданням на шляху євроінтеграції є побудова “своєї Європи” всередині держави. Так, Б.Галь в цьому контексті наголошує, що “важливо концентрувати зусилля на процесах зближення, виходячи з концепції “Розширена Європа – нове сусідство”, а не на кінцевих кордонах. Одним словом, не членство в Євросоюзі, а реалізація європейських свобод й культивування європейських цінностей мають об’єднати на найближчі роки/десятиліття зусилля держави й суспільства в Україні на шляху до європейської родини народів” [9]. Нажаль, багато українських ініціатив та прагнень в галузі євроінтеграції тривалий час залишалися на рівні заяв та декларацій. В той же час, для України “Європейський вибір” може означати не просто напрям економічного розвитку чи необхідність адаптації певних стандартів, це могло би стати шляхом подолання “синдрому периферії”, відновлення національної ідентичності та єдності й, відповідно, розбудови на цих засадах нової життєздатної державності. В Україні процес націєбудівництва у всі часи проходив за дуже складних умов та, як наслідок, не набув того потужного державотворчого характеру, який властивий новітнім європейським національним державам – “nation-states”. Поняття “нація” в даному випадку трактується досить широко, як зазначає О.Міллер “нація – це не просто етнічна належність, це ще й політичні права і участь в політичному житті” [10]. Звичайно дана проблема торкнулась не лише України, але, з огляду на специфіку її положення в СРСР, процеси насильницької гомогенізації притаманні Радянській національній політиці вкрай негативно відбилися на процесі становлення національної самосвідомості та ідентифікації українського народу. Однак основною проблемою є те, що ця криза надто повільно долається, навіть, після здобуття незалежності. На нашу думку, саме євроінтеграційні прагнення України могли б стати чинником, який допоміг би консолідувати суспільство та побудувати державу європейського зразка (без чого, власне, повноцінна інтеграція до ЄС, не є можливою).

Відродження національної ідентичності, подолання поляризації країни, оздоровлення політичної системи, та інші структурні трансформації суспільства, що необхідні для практичної реалізації Європейського вибору України, є також життєво важливими для покращення геополітичного становища нашої держави. Основним завданням вітчизняної внутрішньої та зовнішньої політики в цьому контексті полягає в укріпленні ролі й місця України на міжнародній арені в якості саме повноцінного суб’єкта світової політики, а також подолання “синдрому периферії”, тобто мислення категоріями “об’єкта” чужих стратегій. Маючи дуже добрі передумови для ефективного розвитку та процвітання їх не вдається реалізувати в повній мірі. Як

ззначають В.Мадіссон та В.Шахов “вивчення геополітичних особливостей України дає підстави стверджувати, що вона у цьому відношенні має багато переваг, оскільки вигідно відрізняється і своїм географічним положенням, і розмірами території, і чисельністю населення, і родючістю ґрунтів, і багатими природними ресурсами, і сприятливими кліматичними умовами. До того ж вона володіє досить вигідними шляхами сполучень, має вихід до моря” [11, с. 98].

Проте, не дивлячись на існування зазначених переваг, Україні рідко вдається використати їх для досягнення своїх цілей та забезпечення національних інтересів. Як наслідок вітчизняна зовнішня політика набуває “очікувального” характеру – коли замість конкретних узгоджених дій на міжнародній арені вона перетворюється на очікування певних “сигналів”, схвалення чи “кроків на зустріч”. Великою мірою цей підхід проявляється саме у Євроінтеграційній стратегії (точніше її відсутності на адекватному практичному рівні). Чимало дослідників продовжують сприймати та описувати Україну саме, як об’єкт в геополітичній грі Сходу та Заходу. В.Мадіссон та В.Шахов наголошують, що “майже всі західні політологи поки що схильні розглядати Україну не як самостійну геополітичну одиницю, що має власні інтереси на міжнародній арені, а як об’єкт посилення свого впливу і тиску на Росію” [11, с. 103]. Так, В.Дергачев називав Україну “п’ятою колоною” США в Європі, яку вони перетворюють на “містечкового буревісника демократії” за для реалізації своїх геополітичних інтересів у Східній Європі [12]. В свою чергу В.Мадіссон та В.Шахов зазначають з посиланням на О.Дергачова, що “проблема визначення природного місця на міжнародній арені, набуття чітких характеристик як суб’єкта міжнародних відносин практично не детермінована якоюсь концептуальною спадщиною, а тим більш державною традицією” [11, с. 100]. Появі подібних оцінок передував довгий період гучних декларацій, в яких проголошувалися, “багатовекторність” зовнішньої політики, прагнення вступу до НАТО та ЄС, побудова “прагматичних відносин” з РФ та ін., однак за відсутності реальної стратегії відповідних соціально-політичних та економічних трансформацій в суспільстві ці заяви скоріше погіршили, як ситуацію, ніж її покращили. В.Горбулін наголошує, що саме “внутрішня нестабільність робить Україну вразливою на міжнародній арені та шкодить її національній безпеці” [13]. А О.Литвиненко зауважує що після Помаранчевої Революції в галузі євроатлантичних прагнень України “акцент робився не на практичних кроках, а на гучних деклараціях, а перманентна політична криза остаточно перетворила проголошену мету в недосяжну в доступній для огляду перспективі” [14]. Таким чином, для вирішення своїх зовнішньополітичних задач Україні ватро зосередитись в першу чергу на т.зв. “внутрішній геополітиці” [15], тобто звернутися до питання державотворення та подолання існуючих протиріч, використовуючи при цьому ті можливості, які вона має об’єктивно, в тому числі й від природи. Для цього необхідно відійти від практики “гучних декларацій” та політичних баталій, зробивши пріоритетом в першу чергу стабільність внутрішнього

розвитку, що в свою чергу сприятиме набуттю суб’єктності і в міждержавних відносинах.

Україна знаходиться на перетині геополітичних інтересів Заходу та Росії. Нажаль за роки незалежності так і не було розроблено та втілено необхідної геополітичної стратегії, яка б дозволила державі стати повноправним суб’єктом на міжнародній арені. Наслідком стало те, що на сьогоднішній день наша держава фактично стала об’єктом заручником у чужій грі і ця гра вже зумовила фактичну втрату контролю в АР Крим, що є анексованим Росією. З часів отримання незалежності Україна знаходилася під значним впливом Росії та разом з тим неодноразово декларувала свої Євроінтеграційні прагнення. Незважаючи на велику історичну, культурну, етнічну спорідненість між російським та українським народами, традиції політичного та економічного домінування закладені ще за часів Радянського Союзу, не дозволяють керівництву РФ будувати відносини з Україною на інших засадах, що негативно відображається на потенціалі партнерства між нашими державами. Відверта агресія, в тому числі й військова з боку Росії, що її можна спостерігати протягом останніх місяців спонукає до повного перегляду всієї системи російсько-українських відносин. За цих умов європейський вектор стає визначальним для зовнішньої політики України і ЄС вже продемонстрував готовність до підтримки євроінтеграційних прагнень нашої держави, однак за умови здійснення українською владою реальних кроків в цьому напрямку.

Список використаних джерел

1. Троицкий М. Европейский Союз в мировой политике [Електронний ресурс] / М.Троицкий // журнал Международные процессы. – Режим доступу: <http://www.intertrends.ru/five/004.htm>
2. Установи ЄС [Електронний ресурс] // Представництво Європейського Союзу в Україні. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm
3. Циганкова Т. Міжнародні організації: Навч. посібник / Т.Циганкова, Т.Гордєєва. – К.: КНЕУ, 2001. – 340 с.
4. Лиссабонский договор. Справка [Електронний ресурс] // РИА Новости. – Режим доступу: <http://www.rian.ru/politics/20091002/187235710.html>
5. Европа як політична ідея / Герфрід Мюнклер [Електронний ресурс] / Незалежний культурологічний часопис “І”. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n50texts/muenkler.htm>
6. Profiling Normative Foreign Policy: The European Union and its Global Partners/ Nathalie Tocci / [Електронний ресурс] / The Centre for European Policy Studies. – Режим доступу: <http://www.ceps.eu/book/profiling-normative-foreign-policy-european-union-and-its-global-partners>
7. Розов С. Геополитика, геоэкономика и геокультура: взаимосвязь динамических сфер в истории России / Н.С. Розов // Общественные науки и современность. – М.: Издание Президиума Российской Академии наук, 2011. – №4. – С. 107–121
8. Геоэкономика. Институт геополитики профессора Дергачева [Електронний ресурс] // Аналитический и образовательный портал. – Режим доступу: <http://dergachev.ru/geoe/index.html>
9. Галь Б. Европейская Украина: расставание с прошлым или обретение будущего? [Електронний ресурс] / Б.Галь // Диалог.ua. – Режим доступу: http://dialogs.org.ua/project_ua_full.php?m_id=3034
10. Миллер А. Принцип империи не исчезает даже в мире, где формально преобладают национальные государства [Електронний ресурс] / А.Миллер // Аналитический портал “Полите”. – Режим доступу: <http://polite.com.ua/digest/3231.html>
11. Мадіссон В. Сучасна українська геополітика: Навч. посібник / В.Мадіссон, В.Шахов. – К.: Либідь, 2003. – 176 с.
12. Дергачев В. Геополитическая трансформация Украины [Електронний ресурс] / В.Дергачев // Институт геополитики профессора Дергачева. – Режим доступу: <http://dergachev.ru/analit/4.html>
13. Горбулин В. Украинская политика национальной безопас-

ности Украины: актуальные вызовы – адекватные ответы / Владимир Горбулин, Александр Литвиненко // Зеркало недели. – 2009. – №11 (739).

14. Литвиненко О. Яку модель позаблоковості ми вибираємо? [Електронний ресурс] / О.Литвиненко // Онлайн газета ZN,UA. – Режим доступу: <http://www.dt.ua/newspaper/articles/59637>

15. Денисенко С. Внутренняя геополитика Украины: вопросы теории и практики [Електронний ресурс] / С.Денисенко // Диалог.ua. – Режим доступу: http://dialogs.org.ua/project_ua_full.php?m_id=1196

References

1. Troitskiy M. Evropeyskiy Soyuz v mirovoy politike / M.Troitskiy // jurnal mejdunarodnie processi: <http://www.intertrends.ru/five/004.htm>

2. Ustanovy ES // Predstavnitstvo Evropeyskogo Soyuzu v Ukraine: http://ec.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm

3. Tsigankova T. Mijnarodni organizacii: Navchalniy posibnyk / T.Tsigankova, T.Gordeeva. – K. : KHEU, 2001. – 340 s.

4. Lissabonskiy dogovor. Spravka // RIA Novoati: <http://www.rian.ru/politics/20091002/187235710.html>

5. Evropa yak politychna ideya / Gerfrid Munkler / Nezalejniy kulturologichniy chasopys [Г]: <http://www.ji.lviv.ua/n50texts/muenkler.htm>

6. Profiling Normative Foreign Policy: The European Union and its Global Partners / Nathalie Tocci / The Centre for European Policy Studies: <http://www.ceps.eu/book/profiling-normative-foreign-policy-european-union-and-its-global-partners>

7. Rozov S. Geopolitika, geoeconomika i geokultury: vzaimosvyaz dinamicheskikh sfer v istorii Rossii // Obshestvennye nauki i sovremennost. – M. : Izdanie RAN, 2011. – №4. – S.107–121

8. Geoeconomika. Institut geopolitiki professora Dergacheva // Analiticheskii i obrazovatelniy portal. – <http://dergachev.ru/geoe/index.html>

9. Galy B. Evropeyskaya Ukraina: rasstavanie s proshlym ili obretenie budushego? // Dialog.ua: http://dialogs.org.ua/project_ua_full.php?m_id=3034

10. Miller A. Princip imperii ne ischezat daze v mire, gde formalno preobladayut natsionalnye gosudarstva // Analiticheskii portal “Polite”: <http://polite.com.ua/digest/3231.html>

11. Madisson V. Suchasna ukrainska geopolityka / V.Madisson, V.Shahov. – K. : Lybid, 2003. – 176 s.

12. Dergachev V. Geopoliticheskaya transformatsiya Ukrainy. Institut geopolitiki professora Dergacheva: <http://dergachev.ru/analit/4.html>

13. Gorbunin V. Ukrainskaya politika natsionalnoy bezopasnosti Ukrainy: aktualnie izvovy – adekvatnie otvety / V.Gorbunin, A.Lytyvnenko // Zerkalo nedeli. – 2009. – №11 (739).

14. Lytyvnenko O. Yakuyu model pozablokovosti my obyraemo? // ZN,UA.: <http://www.dt.ua/newspaper/articles/59637>

15. Denysenko S. Vnutrennyaya geopolityka Ukrainy: voprosy teorii i praktiki // Dialog.ua: http://dialogs.org.ua/project_ua_full.php?m_id=1196

Vetrinsky I., Political Science, Research Fellow, Institute of World History of the NAS of Ukraine (Ukraine, Kiev), salcicha@mail.ru

European integration strategy of Ukraine: the geopolitical context

Since independence, Ukraine's development occurred under the influence of her two geopolitical poles – Russia and the EU. Traditionally Russian influence prevailed over Europe, however, the result of the political crisis in 2014 was a change in emphasis in domestic and foreign policy in favor of the euro-vector. This article discusses the specifics of relations between Ukraine and the EU, their history and potential prospects for geopolitical position of our country. And also analyzed regional geopolitical context of European integration strategy of Ukraine. Unfortunately, over the years of independence has not been developed and implemented the necessary geopolitical strategy that would realize the potential of the country and to strengthen its position in the international arena. European vector becomes crucial for Ukraine's foreign policy, and the EU has already demonstrated a willingness to support the aspirations of Ukraine data, but only in case of implementation of the Kiev authorities real steps in this direction.

Keywords: European integration, geopolitics, democratization.

Ветринский И., кандидат политических наук, научный сотрудник, Институт всемирной истории НАН Украины (Украина, Киев), salcicha@mail.ru

Евроинтеграционная стратегия Украины: геополитический контекст

С момента провозглашения независимости развитие Украины происходило в условиях влияния на нее двух геополитических полюсов – РФ и ЕС. Традицион-

но влияние РФ превалировало над европейским, однако, результатом политического кризиса 2014 г. Стало изменение акцентов во внутренней и внешней политике в пользу евро-вектора. В данной статье рассматривается специфика отношений между Украиной и ЕС, их история и потенциальные перспективы для геополитического положения нашей страны. А также анализируется региональный геополитический контекст евроинтеграционной стратегии Украины. К сожалению, за годы независимости так и не была разработана и реализована необходимая геополитическая стратегия, которая позволила бы реализовать потенциал страны и укрепить свои позиции на международной арене. Европейский вектор становится определяющим для внешней политики Украины и ЕС уже продемонстрировал готовность поддержать данные стремления Украины, однако, только в случае реализации киевской властью реальных шагов в этом направлении.

Ключевые слова: стратегия евроинтеграции, геополитика, глобализация.

* * *

УДК 321.015

Корж М.О.,
доцент, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), khyloko.m@gmail.com

ПРИОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ В ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Розглядаються особливості соціальної політики в сучасних соціальних державах в умовах глобалізаційних процесів, можливості застосування політичного маркетингу в розвитку української держави.

Ключові слова: ефективність, соціальна політика, соціалізація, соціалізаційна ефективність політичних систем, соціальна держава, модель соціальної політики, політичний маркетинг.

Соціальна політика, яка здійснюється всіма зацікавленими суб'єктами, покликана удосконалювати спосіб життя людей, розвивати їхні позитивні якості: працьовитість, суспільну активність, відповідальність і моральність. Таким чином, соціальній державі повинна бути властива орієнтація на духовний, культурний і моральний розвиток громадян, що формує особистість, що сповідає ідеали добра, віри, гуманізму, справедливості, патріотизму й милосердя. Соціальна політика практично забезпечує функціонування соціальної держави.

Сутність соціальної політики та її роль в управлінні соціальною сферою досліджується в працях таких авторів як: К.Фокс, О.Холмз та ін. З поміж сучасних українських учених, що досліджують цю проблематику слід назвати В.Гошовську, В.Давиденко, В.Жукова, О.Кіндратець, Д.Неліпу, О.Панкевича, Т.Семигін, А.Сіленко, В.Скуратівського, Н.Хому, В.Цвіха та ін.

Соціальну політику розглядають як сукупність теоретичних принципів і практичних заходів, що розробляються та реалізуються державними і недержавними органами, організаціями й установами, спрямовані на створення необхідних умов життєдіяльності, задоволення соціальних потреб населення, створення в суспільстві сприятливого соціального клімату.

Соціальна політика формується й реалізується в процесі діяльності суб'єкта не тільки в особі державних структур, але й органів місцевого самоврядування, громадських організацій, а також виробничих і інших колективів, тобто соціальна держава зацікавлена залучати як суб'єкта соціальної політики всіх зацікавлених структур і осіб. Вона спрямована на досягнення соціальних цілей і результатів, зв'язаних з поліпшенням матеріального і соціального добробуту, підвищення якості життя населення й досягнення суспільно-політичної стабільності, запобігання можливого виникнення вогнищ соціальної напруженості. Соціальна політика реалізується шляхом організації взаємин